

Corruptie in de waterwereld

Op 12 februari 2009 is op kantoor van Tauw in Deventer een symposium gehouden over corruptie in de waterwereld. Deze bijeenkomst is georganiseerd door de werkgroep Buitenland van Waternetwerk. De werkgroep beoogt om de ervaringen van watermensen in het buitenland laagdrempelig beschikbaar te maken voor anderen die voor korte of langere tijd op missie worden gezonden.

Corruptie is een onderwerp dat zeer tot de verbeelding spreekt. Niet alleen in het buitenland, maar ook in ons eigen land en de zogenaamde beschaafde westerse wereld is met het fenomeen bekend. Maar hoe gaan we er mee om? Wat is corruptie en wat niet? Is het uit te sluiten?

Op deze middag is hierop door twee sprekers ingegaan. John Butterworth van IRC International, co-auteur van het Global Corruption Report 2008: Corruption in the Water Sector, sprak over de omvang van corruptie, gaf een diagnose van het probleem en gaf suggesties over de preventie van corruptie. Renco Campen, oud bestuursvoorzitter van DHV, sprak de zaal toe over de praktische invulling die DHV heeft gegeven. Het betrof hier vooral de richtlijnen voor medewerkers en leidinggevendenden. Vervolgens volgde een brede discussie met inbreng van de aanwezigen. Speciale aandacht was er voor de inbreng van Vitens rond om hun projecten in Jemen. Later zou dit zeer opportuun blijken met de gijzeling van Vitens medewerker Jan Hoogendoorn en zijn vrouw.

Het betoog van John gaf een duidelijk overzicht van de omvang van de corruptie (30% van de omzet in waterprojecten), de verschillende vormen van corruptie en op welk niveau van beslissers welke vormen voor komen. Uiteindelijk zijn er twee belangrijke gedupeerden van corruptie. De financier, die minder krijgt dan hij had kunnen realiseren en vooral de eindgebruiker. Deze, meestal niet kapitaalkrachtige, partij is in de meerderheid, maar betaalt teveel voor het onmisbare water.

In een cyclische aanpak kan een bruikbare werkwijze worden gevonden om corruptie te identificeren en aan te pakken.

1. Diagnose

Inventariseer eerst, voordat actie ondernomen wordt. Welke vormen van corruptie zijn er? Op welk niveau wordt ingestoken? Wat zijn de gevolgen voor de armere bevolkingsgroepen?

2. Doelen

Focus op de waterzaken die vooral de armen betreffen. Lokaal bestuur is de sleutel in Water, Sanitatie and Hygiëne

3. Verbind oplossingen

Meerdere strategieën moeten parallel worden toegepast om corruptie te bestrijden. Schuw geen maatregelen op hoog niveau. Creëer mogelijkheden voor de armere bevolking om met verbeteringen te komen en creëer daarmee draagvlak voor corruptie vrij handelen.

4. Mitigeer

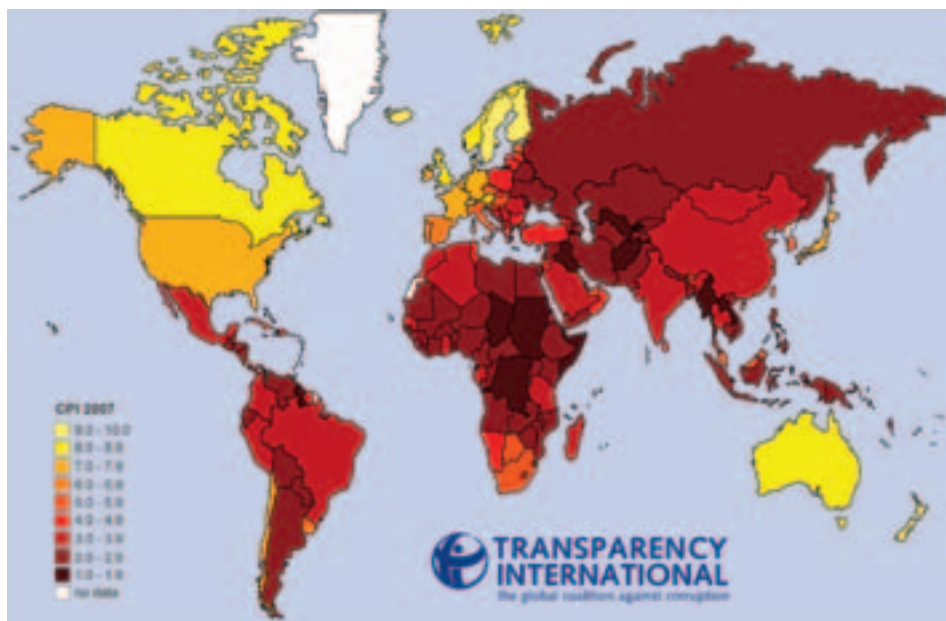
In sommige gevallen zal 'kleine' corruptie een noodzakelijk kwaad lijken om toegang tot water te krijgen. De oplossingen moeten in elk geval geen schade toebrengen. Probeer de verliezen als gevolg van corruptie direct te compenseren.

5. Monitor

Er is nog weinig ervaring met het terugdringen van corruptie in de watersector. Essentieel is goed te monitoren welke strategieën werken en welke niet. Flexibiliteit is noodzakelijk en ga voort op wat werkt.

Afsluitend kan gesteld worden dat als corruptie bestreden moet worden men goed geïnformeerd moet zijn en men moet anticiperen op de lokale omstandigheid. Men meervoudige strategieën moet hanteren die vooral gericht zijn op openheid en beschikbaarheid van informatie. Gebruik partners en trek lessen uit succesverhalen.

Renco Campen's presentatie bevatte naast de te verwachten voorbeelden van zichtbare corruptie ook juist de onzichtbare corruptie. Belangrijk is daarbij de definitie van corruptie. Hier alleen al zit een wereld van interpretatie mogelijkheden. Indien de Corruption Perceptions Index bekeken dan is de wereld als volgt opgedeeld:

Hoe donkerder rood hoe groter de kans op corruptie. In essentie vindt in elk land corruptie plaats en eerder dan de discussie over hoe schoon je eigen straat is, zou de discussie moeten gaan over hoe krijgen we meer straten schoon of schoner.

In de beleving van Renco zijn er gevers en nemers, maar vooral ook helpers (facilitators). De rol van de laatste groep is veelal onderbelicht.

In alle fases van een project van eerste aanvang tot afronding zijn er vele mogelijkheden, manieren, verleidingen en belangen om corruptie toe te passen. Alle spelers hebben belangen die 'geholpen' zouden kunnen worden met corruptie. Uiteraard zijn er vele excuses te verzinnen, zoals 'er toch niets tegen te doen' en 'het is een vorm van belasting'. Maar voor corruptie geldt geen excuus. Belangrijk is de principiële keuze om tegen corruptie te zijn en ernaar te handelen. Hierbij is openheid de sleutel. Zodra alles wat je doet, financiert en weggeeft openbaar is, is er niks te verwijten en is je organisatie ook niet te chanteren.

DHV heeft een duidelijke keuze gemaakt. Corruptie wordt niet getolereerd en actief bestreden. Hiertoe heeft men een Business Integrity Management System op gezet. Hierin is uitvoerig beschreven wat onder andere de bedrijfspolicy is, hoe gevoelige zaken worden gemonitord, de klokkenluiders worden behandeld. Met name de auditing en onderzoeken bij potentiële 'risico'-projecten krijgt ruime aandacht. Uiteindelijk is ook de Raad van Commissarissen betrokken bij de supervisie op de bedrijfspolicy.

DHV is van mening dat corruptie onnodig en ongewenst is. Dat start met een uitgesproken keuze en wordt mogelijk gemaakt door volledige openheid, intern en extern.

Na de inleidingen werd een zeer interactieve discussie gevoerd. De discussie werd omkleed met praktijkvoorbeelden. Duidelijk werd in elk geval dat de aanwezigen ongelukkig zijn met corruptie en de negatieve effecten die dit heeft op vooral de allerarmsten op deze aarde. Zeker waar het gaat om een essentiële levensvoorwaarde: Water.

Peter van der Pijl